

Warszawa, 15.05.2017

DOIK-611-6/17/JS

POSTANOWIENIE

I. Na podstawie art. 49 ust. 1 w związku z art. 99b ust. 2 w związku z art. 23a ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2017 r., poz. 229), Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów wszczyna wobec **Deutsche Bank Polska Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie** postępowanie w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone w związku ze stosowaniem przez Bank we wzorcach umów, aneksach do umów kredytów i pożyczek hipotecznych denominowanych do walut obcych, postanowień umownych o treści:

A. „Kursy wymiany walut w Tabeli Kursów ustalane są przez Bank w każdym Dniu Roboczym w oparciu o średni kurs z rynku walutowego (FOREX), ustalany najpóźniej do godziny 9.30 czasu obowiązującego w Polsce („Kurs Bazowy”). Kurs kupna ustalany jest w oparciu o wzór: $\text{Kurs Kupna} = 2 * \text{Kurs Bazowy} / (2 + \text{Spread Walutowy wyrażony w procentach})$, a kurs sprzedaży w oparciu o wzór: $\text{Kurs Sprzedaży} = \text{Kurs Bazowy} + (\text{Spread Walutowy wyrażony w procentach} * \text{Kurs Kupna}) / 2$. Wartość Spreadu Walutowego wyrażonego w procentach na dzień zawarcia Umowy wynosi dla waluty CHF: [...], Euro: [...], USD: [...], GBP: [...] i może ona ulec zmianie w drodze jednostronnego oświadczenia Banku na zasadach określonych w punkcie 5.4 poniżej. Spread Walutowy wyrażony w procentach jest równy stosunkowi spreadu walutowego wyrażonego kwotowo, stanowiącego różnicę pomiędzy kursem sprzedaży a kursem kupna waluty obcej określanych w Tabeli Kursów („Spread Walutowy”) do kursu kupna”.

w zw. z:

[5.4]

B. „Bank jest uprawniony do zmiany - nie częściej niż raz w miesiącu kalendarzowym - wysokości Spreadu Walutowego wyrażonego w procentach na podstawie przestank określonych w punkcie 4.7. Regulaminu Produktowego, o wartość wyrażonej w punktach procentowych zmiany określonych w tym postanowieniu podstaw”,

[4.7]

„Poza okolicznościami przewidzianymi w pozostałych Warunkach Kredytu oraz przy uwzględnieniu postanowień pkt 1.4.2.3. Regulaminu Kredytowego, Bank jest uprawniony do zmiany - nie częściej niż raz w miesiącu kalendarzowym - wysokości Opłat i Prowizji określonych Tabeli Prowizji i Opłat na podstawie i w stosunku do:

- a) Wzrostu inflacji w stopniu ogłaszany przez GUS, co najmniej o 0,1%,
- b) Zmiany wskaźnika cen dóbr inwestycyjnych publikowanych przez GUS, co najmniej o 0,1%,

- c) Wzrostu rzeczywistych kosztów obsługi danej usługi na skutek niezależnych od Banku czynników zewnętrznych, w szczególności: wzrostu cen opłat pocztowych i telekomunikacyjnych, rozliczeń międzybankowych koniecznych do wykonania danej usługi, energii, wejście w życie nowych regulacji prawnych powodujących wzrost kosztów świadczonej usługi o co najmniej 1%,
- d) Zmiany stóp procentowych kredytów udzielanych bankom przez Narodowy Bank Polski o co najmniej 0,01%,
- e) Zmiany poziomu rezerw obowiązkowych ustalonych przez Narodowy Bank Polski lub wysokości ich ewentualnego oprocentowania, co najmniej o 0,01%,
- f) Zmiany stawek oprocentowania lokat na rynku międzybankowym (międzybankowych stóp referencyjnych, wywołana czynnikami regulacyjnymi), co najmniej o 0,01%,
- g) Zmiany wysokości obowiązkowych opłat wnoszonych przez banki na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, co najmniej o 0,01%,
- h) Zmiany rentowności instrumentów rynku pieniężnego i kapitałowego (w tym np. bonów skarbowych i obligacji Skarbu Państwa), co najmniej o 0,01%”,

które to postanowienia mogą zostać uznane za niedozwolone postanowienia umowne, o których mowa w art. 385¹ § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. z 2017 r., poz. 459).

II. Na podstawie art. 123 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 23 ze zm.) w związku z art. 83 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, niniejszym postanowieniem, zalicza w poczet dowodów w przedmiotowym postępowaniu materiał dowodowy zebrany w trakcie postępowania wyjaśniającego wszczętego postanowieniem z dnia 10 czerwca 2016 r. w sprawie wstępnego ustalenia, czy w związku ze stosowaniem we wzorcach umów wykorzystywanych przez Banki (tj. Bank Millennium Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, Bank Polska Kasa Opieki Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, Bank Zachodni WBK Spółkę Akcyjną z siedzibą we Wrocławiu, Bank BGŻ BNP Paribas Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, Bank BPH Spółkę Akcyjną z siedzibą w Gdańsku, Deutsche Bank Polska Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, Getin Noble Bank Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, mBank Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, Raiffeisen Bank Polska Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie) klauzul dotyczących sposobu ustalania wysokości kursów kupna i sprzedaży walut obcych, nastąpiło naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, stosownie do art. 23a ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r., poz. 184 ze zm.), tj.:

1. Postanowienie Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 10 czerwca 2016 r. o wszczęciu postępowania wyjaśniającego;
2. Pismo Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 10 czerwca 2016 r. zawiadamiające o wszczęciu postępowania wyjaśniającego;
3. Pismo Deutsche Bank Polska Spółki Akcyjnej z siedzibą w Warszawie z dnia 5 lipca 2016 r.;
4. Pismo Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 18 lipca 2016 r.;
5. Pismo Deutsche Bank Polska Spółki Akcyjnej z siedzibą w Warszawie z dnia 27 lipca 2016 r. wraz z załącznikami;
6. Pismo Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 17 sierpnia 2016 r.;
7. Pismo Deutsche Bank Polska Spółki Akcyjnej z siedzibą w Warszawie z dnia 2 września 2016 r. wraz z załącznikami;

8. Pismo Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 20 września 2016 r.;
9. Pismo Deutsche Bank Polska Spółki Akcyjnej z siedzibą w Warszawie z dnia 5 października 2016 r.

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej także „Prezes Urzędu”, „Prezes UOKiK”) przeprowadził postępowanie wyjaśniające w sprawie wstępnego ustalenia, czy w związku ze stosowaniem we wzorcach umów wykorzystywanych przez Banki (tj. Bank Millennium Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, Bank Polska Kasa Opieki Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, Bank Zachodni WBK Spółkę Akcyjną z siedzibą we Wrocławiu, Bank BGŻ BNP Paribas Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, Bank BPH Spółkę Akcyjną z siedzibą w Gdańsku, Deutsche Bank Polska Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, Getin Noble Bank Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, mBank Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie, Raiffeisen Bank Polska Spółkę Akcyjną z siedzibą w Warszawie) klauzul dotyczących sposobu ustalania wysokości kursów kupna i sprzedaży walut obcych, nastąpiło naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, stosownie do art. 23a ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r., poz. 184 ze zm.; dalej także „uokik”).

Podstawę do wszczęcia postępowania stanowiły informacje otrzymane przez Prezesa Urzędu od konsumentów, będących stroną umów o kredyty hipoteczne waloryzowane do walut obcych, dotyczące dowolności w ustalaniu przez Banki kursów kupna i sprzedaży walut obcych.

W toku prowadzonego postępowania, pismem z dnia 10 czerwca 2016 r., Prezes Urzędu wystąpił do Deutsche Bank Polska Spółki Akcyjnej z siedzibą w Warszawie (dalej także „Bank”) o przekazanie informacji, czy we wzorcach umów kredytów hipotecznych waloryzowanych do walut obcych lub w załącznikach do nich (m.in. regulaminach, tabelach) bądź we wzorcach aneksów stosowanych przez Bank po dniu 17 kwietnia 2016 r., zamieszczane jest postanowienie dotyczące sposobu ustalania wysokości kursów kupna i sprzedaży walut obcych oraz czy konsumenci mogą zweryfikować na podstawie ww. postanowień poprawność wyliczeń stosowanych przez Bank. Tym samym pismem Prezes Urzędu wezwał Bank do przekazania odpowiednich wzorców umów wraz z załącznikami.

W odpowiedzi, pismem z dnia 5 lipca 2016 r. Bank wskazał, że nie oferuje (i nigdy nie miał w swojej ofercie) kredytów hipotecznych waloryzowanych (indeksowanych) do żadnej z walut. Bank poinformował, że w ofercie Banku znajdowały się i znajdują wyłącznie kredyty hipoteczne denominowane (wyrażone) w walucie obcej, z tym, że fizyczny transfer środków na konto zwykle następował w walucie polskiej.

Jednocześnie w piśmie z dnia 27 lipca 2016 r. Bank wskazał, że kredyty CHF nie znajdują się aktualnie w standardowej ofercie Banku. Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Bank, kredyty w CHF są udzielane obecnie przez Bank wyjątkowo, wyłącznie klientom zarabiającym w tej walucie. Bank przekazał również, że w umowach kredytów hipotecznych denominowanych do walut obcych stosowanych przez Bank po dniu 17 kwietnia 2016 r. Bank stosuje postanowienia dotyczące sposobu ustalania wysokości kursów kupna i sprzedaży walut obcych.

We wzorcach umów przekazanych przez Bank w załączeniu do powyższego pisma, o nazwie: „Umowa kredytu” oraz „Aneks do umowy kredytu nr ... z dnia ... r.” znajdują się następujące postanowienia:

„Kursy wymiany walut w Tabeli Kursów ustalane są przez Bank w każdym Dniu Roboczym w oparciu o średni kurs z rynku walutowego (FOREX), ustalany najpóźniej do godziny 9.30 czasu obowiązującego w Polsce („Kurs Bazowy”). Kurs kupna ustalany jest w oparciu o wzór: $\text{Kurs Kupna} = 2 * \text{Kurs Bazowy} / (2 + \text{Spread Walutowy wyrażony w procentach})$, a kurs sprzedaży w oparciu o wzór: $\text{Kurs Sprzedaży} = \text{Kurs Bazowy} + (\text{Spread Walutowy wyrażony w procentach} * \text{Kurs Kupna}) / 2$. Wartość Spreadu Walutowego wyrażonego w procentach na dzień zawarcia Umowy wynosi dla waluty CHF: [...], Euro: [...], USD: [...], GBP: [...] i może ona ulec zmianie w drodze jednostronnego oświadczenia Banku na zasadach określonych w punkcie 5.4 poniżej. Spread Walutowy wyrażony w procentach jest równy stosunkowi spreadu walutowego wyrażonego kwotowo, stanowiącego różnicę pomiędzy kursem sprzedaży a kursem kupna waluty obcej określanych w Tabeli Kursów („Spread Walutowy”) do kursu kupna”.

„Bank jest uprawniony do zmiany - nie częściej niż raz w miesiącu kalendarzowym - wysokości Spreadu Walutowego wyrażonego w procentach na podstawie przesłanek określonych w punkcie 4.7. Regulaminu Produktowego, o wartość wyrażonej w punktach procentowych zmiany określonych w tym postanowieniu podstaw”.

Natomiast we wzorcach umowy o nazwie „Regulamin produktowy dla kredytu mieszkaniowego i kredytu konsolidacyjnego Deutsche Bank Polska S.A.” znajduje się postanowienie o treści:

„4.7. Poza okolicznościami przewidzianymi w pozostałych Warunkach Kredytu oraz przy uwzględnieniu postanowień pkt 1.4.2.3. Regulaminu Kredytowego, Bank jest uprawniony do zmiany - nie częściej niż raz w miesiącu kalendarzowym - wysokości Opłat i Prowizji określonych Tabeli Prowizji i Opłat na podstawie i w stosunku do:

- a) Wzrostu inflacji w stopniu ogłaszającym przez GUS, co najmniej o 0,1%,
- b) Zmiany wskaźnika cen dóbr inwestycyjnych publikowanych przez GUS, co najmniej o 0,1%,
- c) Wzrostu rzeczywistych kosztów obsługi danej usługi na skutek niezależnych od Banku czynników zewnętrznych, w szczególności: wzrostu cen opłat pocztowych i telekomunikacyjnych, rozliczeń międzybankowych koniecznych do wykonania danej usługi, energii, wejście w życie nowych regulacji prawnych powodujących wzrost kosztów świadczonej usługi o co najmniej 1%,
- d) Zmiany stóp procentowych kredytów udzielanych bankom przez Narodowy Bank Polski o co najmniej 0,01%,
- e) Zmiany poziomu rezerw obowiązkowych ustalonych przez Narodowy Bank Polski lub wysokości ich ewentualnego oprocentowania, co najmniej o 0,01%,
- f) Zmiany stawek oprocentowania lokat na rynku międzybankowym (międzybankowych stóp referencyjnych, wywołana czynnikami regulacyjnymi), co najmniej o 0,01%,
- g) Zmiany wysokości obowiązkowych opłat wnoszonych przez banki na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, co najmniej o 0,01%,
- h) Zmiany rentowności instrumentów rynku pieniężnego i kapitałowego (w tym np. bonów skarbowych i obligacji Skarbu Państwa), co najmniej o 0,01%”.

W pismach z dnia 2 września 2016 r. oraz 5 października 2016 r. Bank przekazał następujące stanowisko m.in.:

- Sformułowanie „FOREX” oznacza rynek walutowy, w ramach którego banki, instytucje finansowe, banki centralne, rządy i duże korporacje dokonują operacji wymiany walutowej. Wyrażenie „FOREX” nie jest w tym przypadku wskazaniem jakiegoś konkretnego serwisu, tylko nazwą rynku walutowego (ang. Foreign Exchange). Bank wyznacza „średni kurs z rynku walutowego (FOREX) na podstawie obserwowanych tam

kursów kupna i sprzedaży. Wiedza na temat kursów kupna i sprzedaży na rynku walutowym „FOREX” jest ogólnie dostępna na wielu bezpłatnych stronach internetowych, do których osoby fizyczne mają bezpośredni dostęp, takich jak np. <http://reuters.pl/tr/quotes/quotesMain.action>, <http://www.money.pl/pieniadze/forex/waluty/forex,CHFPLN.html>, <http://www.bankier.pl/waluty/kursy-walut/forex/CHFPLN>. Oznacza to, że każdy może obserwować rynek walutowy.

- Tabela Kursów ustalana i publikowana jest w godzinach porannych, w przedziale czasowym 8.30-9.30. Wyznaczanie Kursów Bazowych, a na ich podstawie Kursów Kupna i Kursów Sprzedaży dokonywane jest przez pracownika Banku na podstawie ciągłej obserwacji rynku walutowego, najczęściej w przedziale czasowym 8.40-8.55 (sporządzanie tabel). Na kolejnym etapie następuje techniczny proces transferu i autoryzacji Tabeli Kursowej do systemów informatycznych Banku i na stronę internetową, który zajmuje od 5 do 15 minut i kończy się publikacją Tabeli Kursów. Klienci mogą zweryfikować daty i godziny publikacji tabel poprzez sprawdzenie ich na stronie internetowej Banku.

- Kredytobiorca zna wysokość spreadu walutowego wyrażonego w procentach od momentu zawarcia umowy kredytowej. W przypadku zmian wysokości spreadów Bank informuje Klientów za pomocą komunikatów umieszczanych w sekcji „Aktualności” na swojej stronie internetowej oraz w formie komunikatów przesyłanych przez system bankowości elektronicznej.

- Zależność pomiędzy zmianą wysokości spreadu walutowego a przesłankami określonymi w pkt 4.7 Regulaminu Produktowego polega na tym, że w sytuacji zaistnienia co najmniej jednej przesłanki określonej w przywołanym punkcie, Bank ma prawo do zmiany wysokości spreadu walutowego proporcjonalnie do zaistniałej przesłanki, np. w przypadku wzrostu inflacji o 1%, Bank jest uprawniony do podwyższenia spreadu walutowego o 1%, a w sytuacji wzrostu stóp procentowych kredytów udzielanych bankom przez Narodowy Bank Polski o 0,50%, Bank ma prawo do podwyższenia spreadu o 0,50%. Analogiczna zasada ma zastosowanie w przypadku obniżenia któregokolwiek ze wskaźników wskazanych w ww. punkcie Regulaminu Produktowego - w takiej sytuacji Bank ma prawo do obniżenia wysokości spreadu walutowego proporcjonalnie do zaistniałej przesłanki.

Zgodnie z treścią art. 23a uokik, zakazane jest stosowanie we wzorcach umów zawieranych z konsumentami niedozwolonych postanowień umownych, o których mowa w art. 385¹ § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (dalej także „kc”). Pod pojęciem tego typu postanowień (określanych również jako „abuzywne”), na gruncie powyższego przepisu należy rozumieć postanowienia, które **kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy**. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

A zatem, dla stwierdzenia stosowania przez przedsiębiorcę we wzorcach umów zawieranych z konsumentami¹ niedozwolonych postanowień umownych niezbędne jest wykazanie kumulatywnego spełnienia poniższych przesłanek:

- kwestionowane działanie jest działaniem przedsiębiorcy,
- postanowienia stosowane we wzorcach umów przez przedsiębiorcę nie są indywidualnie uzgodnione,
- postanowienia nie dotyczą sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron,
- postanowienie stosowane we wzorcach umów przez przedsiębiorcę kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami,

¹ Konsumentem w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest osoba fizyczna dokonująca z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową (art. 22¹ kc w związku z art. 4 pkt 12 uokik).

- postanowienie stosowane przez przedsiębiorcę kształtuje prawa i obowiązki konsumenta rażąco naruszając jego interesy.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów posiada możliwość oceny, czy dane postanowienie spełnia przesłanki określone w art. 385¹ § 1 kc, na podstawie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów - tj. w szczególności na gruncie art. 23b uokik, zgodnie z którym Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu postanowienia wzorca umowy za niedozwolone i zakazującą jego wykorzystywania, jeżeli stwierdzi naruszenie zakazu określonego w art. 23a uokik.

Status przedsiębiorcy

Bank prowadzi działalność gospodarczą na podstawie wpisu do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod nr KRS 22493. Posiada zatem status przedsiębiorcy w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 1829). W konsekwencji dysponuje także statusem przedsiębiorcy na gruncie unormowania art. 4 pkt 1 uokik.

Brak indywidualnego uzgodnienia

W przypadku postępowania w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone Prezes UOKiK nie bada konkretnych stosunków istniejących pomiędzy kontrahentami, ale wzorzec i treść hipotetycznych stosunków, jakie powstałyby pomiędzy Bankiem a potencjalnym konsumentem. Nie ma zatem znaczenia, czy jakaś konkretna umowa była między stronami negocjowana ani nawet czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany przy zawieraniu jakiejkolwiek konkretnej umowy. Kontrola ta bowiem obejmuje wzorzec, nie zaś konkretną umowę. Istotny jest zatem fakt, że Bank wprowadził oceniany wzorzec do obrotu poprzez wystąpienie z ofertą zawarcia umowy z jego wykorzystaniem.

Główne świadczenia stron

Za główne świadczenia stron umowy kredytu należy uznać świadczenie kredytodawcy polegające na przekazaniu kwoty kredytu i świadczenie kredytobiorcy polegające na spłacie kwoty kredytu wraz z wynagrodzeniem. W ocenie Prezesa Urzędu, przedmiotowe postanowienia nie określają zatem głównych świadczeń stron. Postanowienia określające zasady ustalania kursu wymiany walut, choć związane z ww. świadczeniami, odnoszą się jedynie do tego, jak ma być ustalana ich wysokość.

Niemniej jednak, należy mieć na uwadze, że kwestionowane klauzule są niejednoznaczne. O ich niejednoznaczności przesądza fakt, że konsumenci - nawet jeśli literalnie rozumieją kwestionowane postanowienia - nie są w stanie ocenić i zweryfikować poprawności wysokości ustalonego przez Bank wynagrodzenia, które ten zastrzeże z tytułu uprawnienia do ustalania kursu wymiany walut.

Sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażąco naruszanie interesów konsumenta

W dotychczasowym orzecznictwie dotyczącym uznawania postanowień umowy za niedozwolone kluczowym orzeczeniem, powoływanym w uzasadnieniach wielu późniejszych wyroków, jest wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 r., sygn. I CK 832/04 (Lex nr 159111).

Sąd Najwyższy dokonał w nim wykładni art. 385¹ kc wskazując, iż rażąco naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym, natomiast działanie wbrew dobrym obyczajom wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku. Obie formuły prawne służą do oceny tego, czy standardowe klauzule umowne zawarte we wzorcu umownym przekraczają zakreślone przez ustawodawcę granice rzetelności kontraktowej twórcy wzorca w zakresie kształtowania praw i obowiązków stron konsumenckiego stosunku obligacyjnego. W ujęciu

proponowanym przez Sąd Najwyższy, wyznacznikiem dobrych obyczajów jest interes konsumenta w stosunku umownym z przedsiębiorcą. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są postanowienia umowne godzące w równowagę kontraktową stron, nierówno rozkładające prawa i obowiązki stron, przy czym ta nierówność ma dotyczyć praw i obowiązków słabszej strony, czyli konsumenta.

Analizowane w niniejszym stanie faktycznym postanowienia mogą przyznawać Bankowi uprawnienie do dowolnego wpływania na wysokość świadczeń ustalonych w umowie. Kursy zarówno kupna, jak i sprzedaży waluty, po których przeliczane są raty kapitałowo-odsetkowe kredytu, określane są każdorazowo w Tabeli kursów Banku sporządzanej przez Bank, przy czym sposób ustalenia tych kursów jest niejasny, a dodatkowo zależy od czynników arbitralnie przyjętych przez Bank. Oznacza to, że w omawianym przypadku przedsiębiorcy została przyznana jednostronna możliwość ustalania kryteriów oddziałujących na wysokość świadczenia stron. W niniejszej sprawie zatem za możliwe naruszenie dobrych obyczajów Prezes UOKiK przyjmuje tworzenie postanowień umownych, które mogą godzić w równowagę kontraktową stron, zaś rażące naruszenie interesów może polegać na wprowadzeniu daleko idącej dysproporcji praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta. W ocenie Prezesa Urzędu, ponoszone przez konsumenta koszty związane z zawarciem i wykonywaniem umowy powinny być oparte na obiektywnych i dostępnych dla konsumenta kryteriach, a sposób ich ustalania musi być możliwy do zweryfikowania przez konsumenta pod kątem prawidłowości.

Ad I. A

Stosowane przez Bank kursy walut wyznaczone są w oparciu o średni kurs z rynku walutowego (FOREX), ustalany najpóźniej do godziny 9.30 czasu obowiązującego w Polsce (tzw. „Kurs Bazowy”). Na wstępie należy zauważyć, że brak jest definicji sformułowania „średniego kursu z rynku walutowego”. Pojęcie to nie znajduje odzwierciedlenia w przepisach prawa ani w innych obiektywnych i dostępnych źródłach informacji. Omawiane wyrażenie pozostawia wątpliwości interpretacyjne. Co prawda Bank wskazał, że poprzez rynek walutowy należy rozumieć FOREX, jednak w postanowieniu nie zostało sprecyzowane, w którym dokładnie miejscu konsument może znaleźć opublikowane kursy walut obcych stanowiące źródło ustalania kursów walut w Banku i z jakiego konkretnie serwisu (lub strony internetowej) Bank korzysta. Należy bowiem mieć na uwadze, że pojęcie FOREX, jak Bank sam podnosił, oznacza rynek walutowy, w ramach którego banki, inwestorzy, instytucje finansowe, banki centralne, rządy i duże korporacje dokonują operacji wymiany walutowej. Wyrażenie FOREX nie jest zatem wskazaniem konkretnego serwisu, tylko ogólną nazwą rynku walutowego. Oznacza to, że Bank posługuje się niejednoznacznym, niezrozumiałym i niejasnym dla konsumentów wyrażeniem. Konsument nie ma możliwości, na podstawie kwestionowanych klauzul, samodzielnego ustalenia, w oparciu o które konkretnie serwisy Bank dokonuje wyliczeń. Nie mogą oni zatem zweryfikować prawdziwości i poprawności danych prezentowanych przez Bank. Rodzi to uzasadnione ryzyko, że kursy dewiz są ustalane przez Bank w arbitralny i nieprzewidywalny dla konsumentów sposób. W ocenie Prezesa Urzędu, Bank ustalając kursy walut obcych, po których przeliczane są raty kapitałowo-odsetkowe kredytu, musi opierać się na obiektywnych, dostępnych i możliwych do zweryfikowania przez konsumenta danych.

Co nie mniej istotne, kwestionowane postanowienie określa, że kursy wymiany walut wyznaczone są na podstawie kursu ustalanego najpóźniej do godziny 9.30. Bank, poprzez posłużenie się sformułowaniem „najpóźniej do godziny 9.30”, przyznał sobie możliwość dowolnego i arbitralnego wyboru danych, na podstawie których wyznacza kursy walut obowiązujące Bank. Rodzi to uzasadnione ryzyko, że Bank będzie wybierał takie dane, które będą najbardziej korzystne ekonomicznie właśnie dla niego.

Jednocześnie, postanowienia zawarte we wzorcu aneksu nie precyzują, kiedy dokładnie sporządzana i publikowana jest Tabela kursów walut. Z informacji przekazanych przez Bank wynika, że „Tabela ustalana i publikowana jest w godzinach porannych”, jednak we wzorcach umowy nie znajdują się postanowienia, które pozwoliłyby ustalić konkretny, dokładny moment sporządzania i publikowania Tabeli. W konsekwencji konsumenci nie otrzymują w odpowiednim momencie informacji na temat tego, w oparciu o które dane zostaną dokonane przeliczenia rat kapitałowo-odsetkowych.

Ad I.B

Należy również mieć na uwadze, że na mocy kwestionowanych klauzul Bank zastrzegł, że wartość spreadu walutowego może ulec zmianie w drodze jednostronnego oświadczenia Banku oraz, że „Bank jest uprawniony do zmiany - nie częściej niż raz w miesiącu kalendarzowym - wysokości Spreadu Walutowego [..]”. Oznacza to, że na podstawie przytoczonych postanowień, Bank przyznaje sobie prawo do jednostronnej zmiany istotnego parametru umowy, natomiast konsument nie ma żadnego wpływu na tę decyzję. Bank wskazuje jedynie, że wysokość spreadu walutowego może zostać zmieniona nie częściej niż raz w miesiącu kalendarzowym. Jednocześnie Bank nie konkretyzuje, jaka mogłaby być wysokość spreadu walutowego przy każdorazowej zmianie, podając jego wartość konsumentowi jedynie na dzień zawarcia umowy.

Bank zastrzegł, że jest uprawniony do zmiany wysokości spreadu walutowego na podstawie określonych czynników (m.in. zmiany wskaźnika cen dóbr inwestycyjnych publikowanych przez GUS, wzrostu rzeczywistych kosztów obsługi danej usługi na skutek niezależnych od Banku czynników zewnętrznych, zmiany stawek oprocentowania lokat na rynku międzybankowym - międzybankowych stóp referencyjnych, wywołanej czynnikami regulacyjnymi). W pierwszej kolejności należy jednak zwrócić uwagę, że nigdzie nie zostało wskazane, w jaki sposób zmiana każdej z przesłanek określonych w pkt 4.7. Regulaminu Produktowego wpływa w rzeczywistości i faktycznie na wysokość spreadu (w szczególności, jaka jest zależność między wyszczególnionymi przez Bank w pkt 4.7. a-h okolicznościami a wysokością spreadu walutowego). Rodzi to uzasadnione ryzyko, że wysokość spreadu będzie ustalana przez Bank w sposób dowolny. Należy również podkreślić, że przesłanki przewidziane przez Bank umożliwiające dokonywanie zmiany wartości spreadu walutowego dotyczą elementów niezwiązanych bezpośrednio z pobieraną przez Bank od konsumentów z tego tytułu opłatą. Należy mieć na uwadze, że Bank dokonuje zmian wysokości spreadu walutowego w oparciu o czynniki takie jak np. wzrost rzeczywistych kosztów obsługi danej usługi na skutek niezależnych od Banku czynników zewnętrznych, w szczególności: wzrost cen opłat pocztowych i telekomunikacyjnych, rozliczeń międzybankowych koniecznych do wykonania danej usługi, energii, wejście w życie nowych regulacji prawnych powodujących wzrost kosztów świadczonej usługi. W ocenie Prezesa Urzędu, omawiane zmiany (uzależnione od czynników zewnętrznych) mogą być trudne do weryfikacji przez konsumentów pod kątem zasadności i prawidłowości.

Niezależnie od powyższego, należy również wskazać, że Bank posługuje się w ww. postanowieniu Regulaminu Kredytowego pojęciami niejasnymi, niejednoznacznymi i nieokreślonymi, np. „w szczególności”, „rynek międzybankowy”, „rozliczenia międzybankowe”. Pojęcia te pozostawiają wątpliwości interpretacyjne. Co za tym idzie, nie są one dostępne w żadnych obiektywnych źródłach, a w konsekwencji są niemożliwe do zweryfikowania przez konsumentów.

Zastrzeżenia Prezesa Urzędu budzi także sformułowanie „zmiana” w odniesieniu do poszczególnych mierników, które pozwala Bankowi przyjąć, że zarówno w przypadku wzrostu, jak i obniżenia wysokości danego czynnika, jest on uprawniony do dokonywania zmian wysokości spreadu walutowego na niekorzyść konsumenta. Innymi słowy - nawet w przypadku, gdy np. wysokości obowiązkowych opłat wnoszonych przez banki na rzecz

Bankowego Funduszu Gwarancyjnego ulegną obniżeniu, Bank ma prawo przyjąć, że taka okoliczność wpływa na niekorzyść konsumenta i na tej podstawie podwyższyć wysokość spreadu walutowego. Jednocześnie, konsumenci nie mają żadnej gwarancji, że Bank dokona zmian wysokości spreadu walutowego, która będzie ekonomicznie korzystna właśnie dla nich.

Należy również zwrócić uwagę na to, że Bank nie wskazał, w odniesieniu do jakiego momentu omawiane czynniki miałyby podlegać ocenie. Nie został bowiem określony początkowy moment, w odniesieniu do którego należałoby dokonać porównania wysokości danych czynników. Nie zostało wskazane np. w jakim odstępie będzie weryfikowany wzrost inflacji - czy ta zmiana będzie porównywana każdego miesiąca danego roku względem tego miesiąca ubiegłego roku, czy też może każdego roku względem roku poprzedniego albo (analogicznie) dnia. Omawiane rozwiązanie przyznaje Bankowi możliwość dokonywania zmiany wysokości spreadu walutowego z dużą częstotliwością. Co więcej, poziom zmiany czynników wskazany w pkt d-h został przez Bank ustalony jako 0,01%. Wydaje się jednak, że możliwość modyfikacji omawianych okoliczności o tak niewielką wysokość, nie stanowi istotnej przyczyny uzasadniającej zmianę wysokości spreadu walutowego.

Podkreślenia wymaga, że charakter umowy kredytu i pożyczki hipotecznej denominowanej do waluty obcej pociąga za sobą długotrwałe zobowiązania finansowe ze strony konsumentów. W związku z tym, w ocenie Prezesa Urzędu, szczególnie istotne jest, aby byli oni chronieni przed dowolnymi i arbitralnymi zmianami warunków tego typu umów dokonywanymi przez banki.

Powyższe może prowadzić do wniosku, że klauzule stosowane przez Bank dotyczące zasad ustalania kursów wymiany walut wskazane w pkt I.A i I.B sentencji postanowienia mogą być sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszać interesy konsumentów. Analizowane postanowienia mogą wprowadzać rażącą dysproporcję praw i obowiązków stron, przyznając jedynie jednej z nich uprawnienie do dowolnego ustalania kryteriów wpływających na wysokość świadczeń stron, przy jednoczesnym odebraniu drugiej stronie możliwości do weryfikowania poprawności działania silniejszej strony umowy.

Reasumując, informacje będące w posiadaniu Prezesa Urzędu dają podstawę do przyjęcia, iż stosowane przez Bank postanowienia wzorców umownych opisane w sentencji niniejszego postanowienia, mogą zostać uznane za niedozwolone postanowienia umowne, o których mowa w art. 385¹ § 1 kodeksu cywilnego.

Mając powyższe na uwadze, postanawia się jak w sentencji.

Na niniejsze postanowienie zażalenie nie przysługuje.

Otrzymuje:

1. Deutsche Bank Polska Spółka Akcyjna
Al. Armii Ludowej 26
00-609 Warszawa
2. a/a